

Enligt sändlista

Yttrande över förslag om mål för trygg energiförsörjning

Er beteckning: KN2026/01473

Sammanfattning

Länssstyrelsen i Södermanlands län delar regeringens uppfattning om att ett mål om en trygg energiförsörjning behövs för att stärka den långsiktiga inriktningen för Sveriges energipolitik.

Södermanland är ett län med ökande behov av energi, inte minst elektricitet, till följd av både en grön industriomställning och nya företagsetableringar inom digitaliseringsområdet. Länet har en alltför "låg självförsörjningsgrad" av el, runt 17 procent, vilket innebär att det både finns behov av att öka den egna elförsörjningen i länet samt modernisera och bygga ut distributionen för en ökad resiliens.

Länssstyrelsen vill lyfta nedanstående behov för att underlätta genomförandet av målet:

- En tydligare ansvarsfördelningen mellan statliga myndigheter, inklusive länssstyrelserna, kommuner och näringsliv.
- En tydlig och stärkt samordning mellan relevanta centrala myndigheter och länssstyrelserna avseende kartläggning av kritisk infrastruktur och utveckling av investeringsmodeller.
- Konkretisera länssstyrelsernas roll i genomförandet, inklusive finansiering av utökade uppdrag.
- Tydligare riktlinjer för hur prioriteringar avseende avvägningar mellan energiförsörjning och andra samhällsintressen, särskilt inom fysisk planering, bör hanteras.

Mål för en trygg energiförsörjning

Länsstyrelsen delar bedömningen att en trygg energiförsörjning är avgörande för Sveriges säkerhet, totalförsvaret och konkurrenskraft. För att målet ska kunna omsättas i praktiken anser myndigheten att vissa delar behöver tydliggöras, särskilt hur målet ska integreras i myndigheters verksamhet och i samhällsplaneringen.

Konsekvensanalys

Totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen

Länsstyrelsen delar regeringens bedömning att totalförsvarets intressen måste vägas in i större utsträckning vid avvägningar mellan olika samhällsintressen. Detta är särskilt relevant i fysisk planering där energiförsörjningens robusthet påverkar både nyinvesteringar och befintlig infrastruktur.

För att stärka länsstyrelsernas möjligheter att beakta hänsyn till energiberedskap i planprocessen föreslår länsstyrelsen att regeringen ser över möjligheterna till:

- Tillägg i plan- och bygglagen (2010:900) för att inkludera totalförsvarets intressen i länsstyrelsernas ingripandegrunder.
- Förändringar av miljöbalken och kulturmiljölagen (1988:950) för att hantera målkonflikter mellan energiförsörjning och aspekterna totalförsvaret, miljö, riksintressen, naturvård, kulturmiljö eller andra allmänna intressen.

Helhetsgrepp för kritisk energiinfrastruktur

Länsstyrelsen anser att drivmedelsdepåer, reservkraft och distribution av drivmedel kräver ett samordnat statligt och regionalt ansvar, eftersom investeringskostnaderna ofta är för stora för enskilda aktörer. Länsstyrelsen ser gärna ett resonemang kring att Energimyndigheten, som sektorsansvarig myndighet, samordnar energiberedskapen med regionala noder vid länsstyrelserna. Länsstyrelsen föreslår att Energimyndigheten bör:

- Kartlägga kritisk energiinfrastruktur i varje län och identifiera sårbarheter.

- Utveckla en investeringsmodell där staten står för grundinvesteringarna medan regioner och kommuner ansvarar för drift och underhåll.
- Integrera energiberedskap i länsstyrelsernas ingripandegrunder enligt plan- och bygglagen, med särskilt fokus på totalförsvarets behov.

Allmänna synpunkter

Behov av tydligare styrning och samordning

Ett nationellt mål för trygg energiförsörjning kan bidra till en mer samlad och långsiktig styrning av energisystemet. För att målet ska få genomslag i länsstyrelsernas verksamhet behövs en tydligare styrning och samordning i länsstyrelsernas roll i genomförandet, ansvarsfördelning mellan myndigheter, hantering av målkonflikter och finansiering av utökade uppdrag, vilket utvecklas nedan.

Länsstyrelsernas roll i genomförandet

För att underlätta genomförandet av målet föreslår Länsstyrelsen i Södermanlands län att regeringen tydliggör länsstyrelsernas ansvar för:

- Samordning mellan statliga myndigheter, kommuner och näringsliv.
- Granskning av energiplaner i kommunernas översiktsplaner.
- Indikatorer för uppföljning av måluppfyllnad på regional nivå.
- Prioritering mellan totalförsvaret, energiförsörjning och andra intressen.

Ansvarsfördelning mellan myndigheter

Promemorian nämner flera berörda myndigheter men utvecklar inte hur samverkan och uppföljning ska organiseras.

För att nå målet önskar länsstyrelsen tydliggörande av:

- Vilka myndigheter som har särskilt ansvar för genomförandet.

- Vilka indikatorer som ska användas för måluppfyllnad.

Hantering av målkonflikter

Utbyggnaden av energisystemet kan stå i konflikt med frågor som berör miljöskydd, riksintressen, naturskydd, kulturmiljö och friluftsliv. Länsstyrelsen efterfrågar tydligare vägledning för hur sådana avvägningar ska göras, exempelvis genom stöd för prioriteringar mellan olika allmänna intressen.

Finansiering av utökade uppdrag

Promemorian bedömer att kostnader förväntas uppstå för både offentliga aktörer, näringsliv och energianvändare. För att möjliggöra en välgrundad bedömning av förslagets genomförbarhet efterfrågar länsstyrelsen i Södermanlands län en utförligare redovisning av de ekonomiska effekterna, inklusive konkreta exempel på kostnadsdrivande åtgärder och hur dessa ska finansieras på ett samhällsekonomiskt hållbart sätt. Länsstyrelsen vill även framhålla att ett ökat fokus på energiberedskap och regional samordning kan innebära utökade arbetsuppgifter för länsstyrelserna. Om nya uppdrag tillkommer bör finansieringsfrågan analyseras närmare.

Diversifiering av energikällor för ökad resiliens

Länsstyrelsen välkomnar att promemorian belyser sambanden mellan olika energibärare. För att skapa ett robust och resilient energisystem är det nödvändigt med flera oberoende energikällor. På så sätt kan samhället upprätthålla energiförsörjningen även om en eller flera källor slås ut. Ett robust energisystem är en grundläggande förutsättning för att samhällets funktion ska kunna upprätthållas vid fredstida kriser, höjd beredskap och krig. Länsstyrelsen bedömer att energiförsörjningen kommer få en allt större betydelse i det regionala beredskapsarbetet. Detta med avseende på industrier i länet, bland annat SSAB i Oxelösund, ett av norra Europas största stålverk, som arbetar med övergång mot elintensiva ljusbågsugnar. Övergången innebär en minskning av Sveriges utsläpp av växthusgaser med 3%. Där utöver ställs i länet till exempel särskilda krav på ett robust energisystem kopplat till översvämningssrisker, biogasproduktion och närheten till Stockholm. Länsstyrelsen föreslår därför att regeringen stödjer utvecklingen och etablering av lokala energilösningar som kan komplettera det nationella energisystemet och bidra till ökad resiliens.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Robert Andrén med handläggare Stephanie Hansevi som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf avdelningschef Tomas Birgegård och chefsjurist Daniel Sandberg medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.